Å være, å ha, å føle

Idé, tekst og filosofiske spørsmål:
Ariane Schjelderup
Sist oppdatert: 15. november 2003

Ofte sier vi om andre at de «er», «har det» eller «føler seg» slik og slik. Men det er ikke ofte vi tenker over hva som egentlig ligger i slike utsagn. Her skal vi se på to situasjoner hvor den ene stiller et spørsmål som den andre reagerer på fordi spørsmålet ikke oppleves som riktig stilt. — Situasjonene må gjerne iscenesettes, og dere kan selv lage nye situasjoner i klassen hvor elevene kan prøve ut forholdet mellom det å «være», å «ha» og å «føle seg».

Situasjon 1:

En mann lå på sykehus og hadde nettopp blitt operert. Han hadde store smerter, og ringte derfor på en sykepleier. Da hun kom, stilte hun ham følgende spørsmål:

«Føler du smerter?»

«Nei,» svarte han, «jeg har smerter.»

Filosofiske spørsmål til situasjon 1

1. Hvorfor tror du mannen svarte dette? Hva er egentlig forskjellen mellom det å ha det vondt og det å føle at man har det vondt? Er det noen forskjell? Kan vi ha det vondt uten å føle at vi har det vondt — og omvendt: kan vi føle at vi har det vondt uten at vi har det vondt?

2. Kan vi stole på at det vi føler har noe med virkeligheten å gjøre, dvs. hvordan virkeligheten «er»? Når forteller følelsene våre oss om noe som finnes i virkeligheten:

   - når du føler at du er smittet av influensa?
   - når du føler at du er forkjølet?
   - når noen later som om de skal slå deg i ansiktet?
   - når du tenker på at du skal til tannlegen?
   - når du faller og skrubber knærne på asfalten?
   - når vennen din faller og skrubber knærne på asfalten?
   - når solen skinner, men du akkurat har mistet kjæledyret ditt?

3. Er følelsene våre en del av virkeligheten eller er det bare det vi kan se og ta på som er virkelig?

4. Er følelsene viktigere enn språket eller er språket viktigere enn følelsene? Er det egentlig så viktig hvordan vi ordlegger oss så lenge vi faktisk bryr oss om hvordan andre har det? Er følelsene også et slags språk — kanskje et språk som alle mennesker kan forstå uansett hvilket land de kommer fra?

Situasjon 2

En mann gikk til psykolog fordi han hadde så dårlig selvtillit. Psykologen spurte:

«Føler du deg usikker?»

Mannen tenkte seg litt om og fornemmet at det var noe galt med måten spørsmålet ble stilt på. Men det var først etterat timen hos psykologen var over at han kom på hva som var feil. Han skulle svart:

«Nei, jeg føler meg ikke usikker; jeg er usikker.»

Filosofiske spørsmål til situasjon 2

1. Igjen: hva er forskjellen på det å føle seg usikker og det å være usikker? Hvorfor var viktig for mannen at psykologen forsto at usikkerheten ikke bare var en følelse? Hvis usikkerheten ikke var en følelse; hva var den da?

2. Synes du at psykologen tok mannen på alvor når hun stilte spørsmålet på denne måten? Er det viktigere å bli tatt på alvor når det gjelder vårt indre (følelsene) enn når det gjelder vårt ytre (kroppen)?

3. Har dere opplevd at dere ikke kommer på hva dere burde svart før etterpå? Hva skyldes dette? Er det fordi vi nøler med å si ifra hva vi mener? Men bør vi da alltid si det vi mener, eller er det noen ganger lurt å vente?

4. Kan du se hva som er hovedforskjellen på den første situasjonen og den andre? (Svaret finner du gjemt et eller annet sted på denne siden…)